

مڈھلی گل

لاہور دا شمار دنیا دے پرانے شہراں وچ ہوندا اے۔ کجھ تاریخ دانان نے لاہور نوں موہنجوداڑو تے ہڑپہ دا ہمعصر قرار دتا اے۔ انج وی لاہور دے چچے چچے تے آثارِ قدیمہ کھلے ہوئے نیں جیہڑے نہ صرف ایہدے گزرے ویلے دی کہانی سناندے نیں سگوں سانوں ایہدیاں قدیم روایتاں توں وی جانو کر واندے نیں۔ ایس شہر دیاں نشانیاں تے تاریخی کرداراں بارے جنی وی تحقیق کیتی جاوے اوہ کدی مکمل نہیں ہوسکدی سگوں کسے اک موضوع تے تحقیق کیتی جائے تے اوہدے وچوں مزید کئی پہلو نکل آندے نیں۔

لاہور شہر دی تاریخ بارے کئی کتاباں لکھیاں گئیاں نیں پر لاہور دی پنجابی شعری ریت تے انج تیک کوئی کتاب یا مقالہ نہیں لکھیا گیا۔ میرے استاد محترم جناب ڈاکٹر واصف لطیف ہوراں نے ایس موضوع ول میرا دھیان کرایا تے مینوں ایہدے تے کم کرن لئی آکھیا۔ جدوں گوہ کیتا تے ایہہ اپنے آپ وچ بڑا وسیع موضوع سی۔ موضوع اتے چنگا کم کرن لئی تے ایم فل دی پدھر دے مقالے تے ویلے نوں مکھ رکھدیاں ہویاں موضوع دی حد بندی کیتی۔ میرے تحقیقی مقالے دا موضوع "لاہور دی پنجابی شعری ریت (1857ء توں 1947ء تیکر)" منظور ہویا تے ڈاکٹر واصف لطیف ہوراں دی نگرانی وچ کم شروع کیتا۔ اوہناں نے مقالے دا خاکہ بنان توں لے کے پروف ریڈنگ تیک میری بھروسہ رہنمائی کیتی۔ مقالے دی ضخامت نوں مکھ رکھدیاں ہویاں پنجابی شاعراں دا تفصیلی تذکرہ کرن دی تھاں مختصر پر جامع ذکر کیتا گیا اے۔ ایس مقالے راہیں پڑھن والیاں نوں انگریز دور دے لاہور دے سرکڈھویں شاعراں بارے بھرپور جانکاری ملے گی۔

مقالے دی ونڈ چار باباں وچ کیتی گئی اے۔ مڈھلی گل مگروں پہلا باب "لاہور دی سیاسی، تہذیبی تے ثقافتی تاریخ" اے جیہدے وچ مختصر مگر جامع انداز نال لاہور شہر دی سیاسی، تہذیبی تے ثقافتی تاریخ بیان کیتی گئی اے۔ دو جے باب "لاہور وچ پنجابی شعری ادب دا ارتقاء" وچ لاہور نال تعلق رکھن والے 1857ء توں پہلے دی پنجابی شعری ریت دا ذکر کیتا گیا اے۔ تیجے باب "لاہور دی پنجابی شعری ریت 1857ء توں 1947ء تیکر" دے سرناویں ہیٹھ لاہور دے سرکڈھویں شاعراں دا تذکرہ کیتا گیا اے۔ چوتھے باب "صنفاں تے موضوعاتی رنگارنگی" وچ پنجابی شعری صنفاں، شعری موضوعات تے رجحانات دا ویرا کیتا گیا اے۔ مقالے دے اخیر وچ تہذیبی کتابیات دا اندراج اے۔

استاد محترم ڈاکٹر سعید خاور بھٹا (چیئرمین شعبہ پنجابی) ہوراں دے زیر سایہ لاہور دی قدیم درسگاہ گورنمنٹ کالج یونیورسٹی وچ ایم فل کرنا میرے لئی بڑے اعزاز دی گل اے۔ میں اپنے دیگر اساتذہ کرام خاص طور تے جناب پروفیسر ڈاکٹر سعید خاور بھٹا (صدر شعبہ پنجابی)، ڈاکٹر محمود الحسن بزمی، ڈاکٹر افتخار احمد سلہری، ڈاکٹر ظہیر احمد وٹو،